СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 147. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 26 червня 1930. VOL. XXXVIII. NO. 147. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JUNE 26, 1930. THREE CENTS.

НЮ ЙОРК ГОТУЄ ВЕЛИКЕ ПРИНЯТТЯ ДЛЯ ПОБІДНИКІВ ОКЕАНУ

НЮ ЙОРК. — Як тільки дійшли до Ню Йорку вісти, що „Садерн Крос" пустився з Ірляндії до Америки, розпочато на борзі приготовання, щоби привитати як слід нових смільчаків. А воно виглядає так, що ще не покінчено з приняттям Бирда, а вже треба радуватися новими геройськими подвигами.

Перелет через океан з Европи до Америки неабияка штука. Жертвою таких спроб впало вже богато знаменитих летунів. Майор Чарлз Кінгсфорд-Смит має одначе за собою лет через Тихий океан і велику під тим оглядом практику. Летів він на тім самім знаменитім літаку, на якім летів через Тихий океан, перелетівши простір довгий 73,000 миль, себто дорогу з Каліфорнії до Австралії з Австралії до Англії.

РЕВІЗІЯ У ПЕРШОКЛЯСНІМ РЕСТОРАНІ.

НЮ ЙОРК. — Федеральні прогибіційні агенти зробили наїзд на ресторан „Сентрал Парк Касіно", який належить до міста. Агенти прийшли як гості, котрі виглядали на перепрацьованих бизнесменів, що не мали часу перебратись у вечірне вбрання. Замовили собі вечеру й приглядалися гостям, якими були люде з найбогатшої верстви. Особливу увагу звертали на столи, на яких стояли фляшки. Потім один з них підійшов до оркестри й візвав її, щоби припинила грати, перепросив публику, а инші агенти взялися до діла, арештувавши 10 мущин і заряд готелю. Жінок не займали, але жінки самі пішли з арештованими на поліцію. Княжна Оболенська, бувша Елис М. Естор, дуже жалувала, що вона не мала при собі алькоголю і не була арештована.

Агенти поводилися дуже чемно. Дозволили навіть арештованим відїхати на поліцийну стацію у своїх власних автомобілях.

Такусаму ревізію переведено ще й на даху готелю „Риц Карлтон", де гості забавлялися при звуках веселої музики. Арештовано 8 осіб.

СПРЯТАНО ЛЯМПКИ ДО ВИНА.

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер казав віддати до магазину лямпки на вино й килішки на горівки й лікери, які знаходилися в шафах Білого Дому, щоби не заважали. Більшість тих склянок уживано в Білім Домі від 50 літ.

ГУВЕР ЗАКЛАДАЄ ВЕТО.

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер заявив кореспондентам, що він заложить вето в справі ухваленого сенатом законопроекту допомоги інвалідам. Президент назвав цей проект лихим уставодавством, яке кривдить самих легіонерів і накладає великі податки. Президент є за проект, на який погодивсь Американський Легіон, а який передбачає видаток у сумі $32,000,000.

Палата послів по всякій правдоподібности попре вето Гувера.

СЕНАТОРИ ПЕРЕМУЧЕНІ.

ВАШИНГТОН. — 23 сенаторів підписали петицію до президента Гувера, в якій взивають його не скликувати тепер надзвичайної сесії конгресу, а відложити справу ратифікації Лондонського договору до листопада. Сенатори кажуть, що вони радять безперервно від грудня 1929 р. і вже цілком перемучені.

Здається, що Гувер не зверне уваги на ту петицію.

50,000 ЛЮДЕЙ ВИТАЄ БИРДА.

ОЛБАНІ. — Заступникови адмірала Бирдови справлено в Олбані овацію, яка дорівнювала цілковито нюйорському привитанню. Так заявив Бирд, коли йому вручував говернор Рузвелт найвище стейтове відзначення.

ПОДАТКОВЕ ОБМАНСТВО ВОЗА.

НЮ ЙОРК. — Федерал гренд джюрі в Брукліні обжалувала суддю Бернарда Воза в податковім обмані. Закидують йому, що він заплатив в 1926 р. титулом доходового податку $1,720, а мав заплатити $24,177.

ЕВРОПА ІРИТУЄТЬСЯ НА АМЕРИКУ.

НЮ ЙОРК. — З Европи повернув Адольф Окс, видавець часопису „Ди Ню Йорк Таймс". Окс заявив, що в Америці не здають собі справи з того невдоволення, яке викликала в Европі нова американська тарифа. Він каже, що того не можна собі легковажити, бо Европа не є тепер уже тим жебручим краєм, яким була по війні, коли її можна було чимнебудь заспокоїти.

ХОЧЕ ЗІБРАТИ $7,300,000 НА РАТУНОК ДІТЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Говернор Теодор Рузвелт з Порто Ріко, заки відїхав з Ню Йорку, проголосив публичну просьбу, в якій просить о жертви на лічення бідних дітей в Порто Ріко. Говернор потребує на ту ціль $7,300,000 і є певний, що збере потрібну суму.

ЛІКАРСЬКА ПОРАДА ДЛЯ БІДНИХ.

ДІТРОЙТ. — Лікарська конвенція застановлялася дуже основно над тим, що робити з бідними і „білоковнірцевими" робітниками, які не можуть оплачувати лікарських належитостей, бо не мають звідки. Рішено покликати до життя економічне бюро, котре має знайти вихід з тої справи, яка спричинила в Англії пропаганду за соціялізацію медицини.

ІСЛЯНДСЬКИЙ ЮВИЛЕЙ.

З найдальших закутин Ісляндії наспіли до Рейкявіку (столиця Ісляндії) товпи ісляндських селян на відсвяткування тисячлітнього ювилею ісляндського парляменту. Врочистости мають тревати 3 дні, а головною складовою частиною їх має бути засідання парляменту. В імени Америки має там говорити привіт сенатор Норбек з Норт Дакоти. Щоб не допустити до заколочення спокою на святі, уряд заборонив продажу алькогольних напитків до 1. липня.

ПРОСКРИПЦІЙНІ ЛИСТИ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН.

З причини зростаючої діяльности повстанчих загонів на Радянській Україні та безнастанних убийств представників влади органи ДПУ приказали зладити проскрипційні листи в кожному селі. Селян, втягнених на ті листи, трактуватимуть як заручників, відповідальних за кожний терористичний виступ проти большевиків. Богато селян, яких назвища помістили на таких листах, кинули господарства й утекли.

ШИБЕНИЦЯ В РЯШЕВІ.

Найвищий суд затвердив присуд присяжних суддів у Ряшеві, який засуджував 20-літнього Хмеля на кару смерти за грабіжницьке вбивство. Хмель убив тому два роки залізним дрючком 70-літню власницю пекарні Хаю Ліберман. Окружний карний суд приказав на вязничнім подвірі поставити шибеницю, а міністерство справедливости просило телеграфічно вислати ката до Ряшева.

ПОДРУЖИЙ РЕКОРД.

У Варшаві є подружа пара, що має разом 25 літ. Муж Майлех Гіпенштадт має 13 літ, а жінка Бінхес Фуксман 12 літ. Взяли шлюб у варшавського рабіна в присутности великої рідні. А якісь там закони означують мінімум віку для подружого стану!

НОВИЙ ПРОЦЕС У ХАРКОВІ.

Дня 1. червня почався в Харкові великий процес противбольшевицької організації, до якої належали фахові інжинири й агрономи, що займали вищі становища в большевицьких урядах на Україні. Керманичами тієї розгалуженої організації були: член президії державної пляново комісії проф. Маньківський, член колегії комісаріяту хліборобства Резніков, директор Рільного Банку Коломенко та керовник рільної освіти Доленко. Організація мала відділи в містах України. Метою організації було поборювати колективізацію хліборобства та піддержувати всякими засобами індивідуальні господарства. Акт обвинувачення каже, що найважнішою точкою програми організації було протиставити селянство міському пролетаріятови та комуністичній партії. Комунізм можна знищити, на думку організації, не слабою буржуазією, а дрібним селянством, що сильно звязане з індивідуальною психольогією. Декотрі члени організації для замаскування своєї діяльности належали рівночасно до комуністичної партії.

В ПОЛЬЩІ КРАДУТЬ ЛИСТИ З АМЕРИКАНСЬКИМИ ДОЛЯРАМИ.

Польський часопис „Гонец Варшавскі" повідомляє, що власти викрили великі надужиття, які мали місце в почтовім амбулянсі на потягу Варшава—Гданськ. Урядники, котрі повнили службу в тім амбулянсі, вибирали гроші з американських листів.

На слід злодіїв напровадили селяне, котрі від довшого часу знаходили на залізничій дорозі поотверані американські коверти. В часі наглої ревізії, зарядженої в почтовім амбулянсі, поліція арештувала Анджея Гжеголку. При нім знайдено 116 листів, переважно з американськими долярами. Тепер провадиться слідство.

ЗГОРІЛИ ЛІСИ ВАРТОСТИ МІЛІОН ДОЛЯРІВ.

В північно-західній части Онтеріо занялися ліси і горять без перешкоди вже коло двох тижнів. Провінціональний лісовий департамент з великим числом робітників уживає всяких засобів і сили, щоби побідити того ворога, котрий безпощадно пожирає ліси величезної вартости. Вогонь трудно погасити. Шкода, яку він вже зробив, виносить міліон долярів, як не більше. Одна четверта часть тої шкоди лежить у забудованнях, машинеріях і худобі поселенців тих околиць.

На днях вислано кілька літаків з ріжними приборами, котрі помагалиб соткам робітників у боротьбі з огнем.

МОВА НАШИХ ПРАБАТЬКІВ.

У Льондоні виголосив проф. Річард Потег виклад на тему: „Як порозумівалися між собою наші прабатьки". На вступі зазначив він, що пралюдина могла лише співати й мурликати; видавала лише неартикуловані звуки. Коли хотіла порозумітися, тоді виконувала скоки і відповідні рухи ногами. Голос відогравав меншу ролю. Артикулована мова почала щойно тоді появлятися, коли людина перестала порозуміватися рухами рук і ногами, а почала удосконалювати язик. Проф. Погет зладив відповідну сопілку, при помочі котрої ілюстрував присутним на салі звуки, які могла видавати людина. Виклад спричинив велике заінтересовання учених.

ЧОЛОВІК ЗАСТРІЛИВ ЖІНКУ І СЕБЕ САМОГО.

Після сильної сварки, якої причина нікому невідома, але яку чули сусіди, Михайло Антонович в Монтреалі 28 травня вистрілом з револьвера убив свою жінку Гілярію, а відтак відібрав собі життя. Коли їх 16-літня дочка прийшла до дому на обід, то застала тільки трупи родичів. Антоновича не було дома через останніх два тижні. Перед полуднем того дня вернув до дому і за кілька мінут сусіди почули з їх мешкання голосну сварку. Відтак все втихло. Коли дочка прийшла до дому, застала двері замкнені. Отворивши їх, найшла свою маму неживу на підлозі в кухні, а в иншій кімнаті лежав батько з майже відстріленим верхом голови.

ЩЕ ОДИН ШИБ ГОРИТЬ.

В Тиргу-Окніца (Румунія) занявся шиб підприємства „Сиріюс". Тиснення сильне на 200 атмосфер. 80 вагонів оливи знищені. Ціла околиця виповнена газами.

ТРАПИЛОСЯ СЛІПІЙ КУРЦІ ЗЕРНО.

Перед кількома днями відбулася в югославянській королівській літній резиденції подія, яка мало що не коштувала життя другого королівського сина. На бальконі замку гралися діти королівської родини в присутности їх матери. Малий Томислав виліз на огорожу бальконі, підчас коли його мати не звернула на це уваги, стратив рівновагу і впав з викриком з першого поверху. Але вояк, що спостеріг здалини гру дитини, прискочив вчасно й зловив зручно дитину. Він отримав нагороду 30,000 динарів, а також звільнено його з війська. Окрім цього отримає він досмертну пенсію.

ХЛОПЦІ ВТОПИЛИ СВОГО ТОВАРИША ПІДЧАС ЗАБАВИ.

В середу, 28 травня, побачив Віліям Трейс, переходячи понад залив у Торонті, як якісь хлопці, що бавилися в кавбоїв, трутили в воду одного з себе. Не вміючи плисти, Трейс побіг донести про се поліції. За дві годині зловлено в воді тіло вісім-літнього хлопця, але ще три години лежало тіло в трупарні непізнане. Аж коло півночі мати хлопця зателефонувала до поліції, що її хлопець десь пропав. Її запровадили до трупарні і показали утопленого хлопця. Мати, побачивши його неживого, зімліла. Хлопець вийшов з дому около 5 години ввечер. Називався Гарольд Федорчук.

КОРОВИ ЗАНЕДУЖАЛИ НА СКАЖЕНИНУ.

На Закарпатті, в громаді Негівці, занедужали три корови на скаженину. Хорі корови покусали більше ніж 20 людей. Покусаних відіслали для оглядин до Пастерового Інституту.

ГАНУССЕН ЯСНОВИДЦЕМ, А НЕ ОШУКАНЦЕМ.

Чеський суд у Літомерицях, що судив цими днями відомого телепата Ганусcена, звільнив його від кари, після переведених з ним експериментів на судовій салі. Ганусcена обвинувачували в ошуці, буцімто його експерименти є звичайним дурисвітством. На судовій салі дійшло до гострої виміни думок між знавцями. Одні називали його шарлятаном, инші боронили його ясновидючої здібности. Ганусcен замісць словних аргументів запропонував наглядний доказ на салі. Йому завязали очі і сховали ключ; Ганусcен найшов ключ без бачення. На листку паперу написали назву місцевости і дату. Ганусcен після надуми описав краєвид цієї місцевости і зударення авта з мотоциклем. Врешті один із суддів написав на листку паперу питання про народини свого сина. Листка Ганусcен не бачив, а сказав, що бачить жінку в болях, яка породила сина. Ці експерименти переконали суддів у повні, що Ганусcен має небуденну силу, щодо якої нині наука не сказала ясного слова.

ЗАВОРУШЕННЯ В ЕСПАНІЇ

ОДИН УБИТИЙ, СОТКИ РАНЕНИХ.

МАДРИД (Еспанія). — У місті Севілі дійшло до поважних заворушень, які довели до проливу крови. Притокою до заворушень став генеральний страйк, який заряджено для протесту проти поліційної брутальности підчас страйку в одній фабриці оливи. Підчас демонстрації поліція стріляла на демонстрантів та ранила богато осіб. На другий день прийшло знову до заворушень, у котрих ранено одного хлопця, 11 літ віку, який відтак помер від ран; у шпиталях найшлося разом до 250 ранених осіб. Бійка другого дня велася між страйкуючими пекарями і страйколомами.

Вулицями міста ходить поліція й жандармерія, зоружена від стіп до голови. Поліція заарештувала до пів сотки осіб, яких обжаловує за агітацію проти уряду.

45 ОСІБ ЗГИНУЛО ПІДЧАС БУНТУ ВЯЗНИКІВ В ІНДІЇ.

РАНГУН (Бурма, Індія). — У центральній вязниці Рангуну збунтувалися вязники та пробували добутися на волю. Підчас бійки між вязниками й сторожами та поліцією, яка тревала дві години, згинуло 45 осіб, а 75 були поважно ранені.

Між убитими є два сторожі, два жовніри військової поліції, візник вязничного авта та 40 вязників. Сторожі віддавали на збунтованих одну сальву вистрілів за другою, просто змітуючи їх десятками.

Бунт був видно добре заздалегідь приготований. Громада Індусів і Бурманів напала нагло на вязничних сторожів, убиваючи двох з них на місці. Збунтовані напали відтак на склад оружа, захопили рушниці й патрони та пробували видомитися з тюрми. Декому з них удалося передертись через мури. В тій хвилі наспіла військова поліція та почала стріляти на вязників. Це була вже властиво не бійка, а різня. Побиті в бійці вязники забарикадувалися в вязничних варстатах, де їх оточено. По двох годинах стрілянини на них вони здалися.

ІНДУСИ ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЇ КОМІСІЇ САЙМОНА.

БОМБЕЙ (Індія). — Довго вижидані пропозиції комісії Саймона Індія відкидає одноголосно.

Голоси Індії є ріжні. Скрайні називають пропозицію Індії новою образою для матірного краю та радять навіть не брати їх під увагу. Тільки дуже поміркований круги радять Індусам ще пождати, що вийде з конференції між Англією та Індиями, а тимчасом рапорт просто ігнорувати.

Пропозиції комісії Саймона критикують у чотирох пунктах. Найбільше обурює Індусів, що цивільні урядники мають на далі лишатися під контролею державного секретаря Індії. З одного боку нібито дається автономію провінціям, але з другого боку її забирається. По третє, армія має лишитися независимою від індуського уряду. По четверте, буджетові права теж забирається.

Індуські провідники кажуть, що комісія Саймона не поліпшила англійсько-індуських відносин, але їх значно погіршила.

ЯК НІМЕЧЧИНА ДБАЄ ЗА СВОЇХ БЕЗРОБІТНИХ.

І В НІМЕЧЧИНІ МОДА НА ГРУБІСТЬ ПРОМИНУЛА.

БЕРЛІН. — Посол Карль Фрейбе, член так званої економічної партії в німецькім парляменті, промовляючи на конференції східно-пруських селян, радив їм або перестати кормити свині або годувати тільки худі свині. Свою пораду мотивував тим, що Німці вже приняли моду тонкости.

Парлямент ухвалив дати безробітним право діставати своє обезпечення в формі припоручень до крамниць виплатити безробітному його обезпечення рижом, картофлями або молоком. Се мало би помогти селянам і безробітним робітникам, яких дня 1. червня було в Німеччині 2 міліони 647 тисяч.

ПАПА ЗАНЕДУЖАВ.

ВАТИКАН. — Папа Пій занедужав поважно на мочовий піхур.

Недуга, хоч поважна, не є небезпечна. Небезпека може йому грозити тільки з огляду на те, що йому вже 73 роки.

ЗАВОРУШЕННЯ В ЕГИПТІ.

КАЇРО. — Підчас заворушень у місті Дамангурі 15 жовнірів та 3 полісмени були поважно ранені.

Демонстрації були звернені проти египетського короля Фуада. Притокою до заворушень було обставлення египетського парляменту поліцією. Ліберальні посли взяли це за нарушення парляментарної свободи.

ХТО ПЛЮЄ ПРОТИ ВІТРУ, МУСИТЬ СОБІ ЛИЦЕ ВТИРАТИ.

ПАРИЖ. — Італійський представник перепросив французький уряд за італійську антифранцузьку демонстрацію в місті Барі, викликану антифранцузькими промовами диктатора Мусолінія.

Італійський протифранцузький настрій уже ослабає мимо сього, що італійські газети подають алярмуючі вістки, як приміром те, що французька торговельна палата ухвалила міліони на будову югославянської воєнної фльоти.

АКТОРИ ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКИХ ФІЛЬМ.

ВІДЕНЬ. — Міжнародний Конгрес Акторів ухвалив протест проти звичаю деяких говорячих фільм знимати говорячі фільми з акторами в одній мові, а відтак наймати других акторів для додання слів в иншій мові.

Протест відноситься передовсім до американських фільм, які знимано в Америці американською мовою, а до яких відтак в Европі додавано слова німецькі й французькі, говорені невидимими на екрані акторами. З цього виходило представлення, дуже непримне для ока й уха.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3. 1917, authorized July 31. 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОКУПАНТ РОБИТЬ УСЕ КРІМ ОДНОГО

У великому індійському царстві в Азії вже здавна не все йшло в порядку. Англія, що над ним панує, шукала способів завести „лад і порядок". Замісць ладу за кождим зарядженнем приходили нові непорядки. Встановив нарешті англійський уряд комісію для розслідження стану Індії та для видання англійському урядови припоручення, що далі робити. До комісії уряд запросив Індусів, але Індуси від участи відмовилися, і „комісія Саймона" мусіла робити без них. Недавно вона видала перший том свого рапорту, а ось тепер видала другий, у якому находяться поради комісії для англійського уряду.

Щоби затерти враження, що комісія представляла тільки одну, пануючу сторону, комісія пробує держати свій рапорт у тоні, прихильнім до Індусів. Вона навіть підчеркує велике значінне індуського націоналістичного руху. Мовляв, се дуже похвальний рух до обєднання Індусів в одну цілість. Рапорт признає, що Індуси зовсім природно стремлять до щораз ширших національних прав.

Однак рівночасно з тим рапорт підчеркує трудности, які стоять на дорозі до сповнення сього ідеалу. Читач має набрати переконання, що на надання повних національних прав Індії ще не пора. Виходилоби, що якби Індія стала самостійною країною, то се булоби зле й для самої Індії і для всего окружаючого світа. Між стрічками пише рапорт, що Індуси до повної свободи ще не доросли та що через те вони мають далі бути під опікою Англії, поки не дозріють зовсім, поки не стануть здібними до обняття урядовання над собою. Коли для Індії має прийти колись свобода, то вона має прийти від Англії, теперішної „опікунки" Індії. Рапорт приписує навіть теперішний націоналістичний рух в Індії англійським впливам; мовляв, якби не приналежність Індії до британської імперії, то й того руху не булоби. Словом, усе ішло Індусам з англійських рук, і на будуче далі має йти.

Отсе є ті річи, які можна вичитати в рапорті Саймона. Коли вони не написані виразно, то висказані між стрічками. Вичитають їх передовсім самі Індуси, котрих рапорт має вспокоїти. Індуси може будуть читати ті ріжні-преріжні пляни заведення уряду над Індією, парляменту, поширення виборчих прав для Індусів, але се все не є таке важне для Індусів і для будучности Індії, а ті, деколи не висказані почування комісії Саймона до Індії, почування панів до поневолених. Англійці можуть говорити про свою прихильність до Індусів, можуть обіцювати їм, якто вони під англійською опікою розвинуться на дозрілий народ, але Індуси все таки будуть мати почування, що найкращим способом для народу виростати на дозрілий народ є бути самостійним. Всякі балачки про потребу й користи опіки се тільки маскованне бажання панувати над другим. З тої причини рапорт Саймона не принесе полекші у напружені відносини між Індією й Англією.

О. Сновида.

КУДИ ЙДЕ ДИКТАТУРА?

Ціла Польща переходить тривожні часи. Всі і кождий питається — **куди йде диктатура?** Бо чимраз тяжче стає відповісти на се питання, чимраз більше зачинають всі сумніватися, чи має взагалі диктатура „санації" якусь програму.

Останні випадки — частинні вибори на Шлеську і на Волині — показали, що широкі кола населення різко і недвозначно відвертаються від правлячого табору, який їм нічого не дав і мабуть не дасть. Натомісць мандати санації забирають: або вшехполяки, або „меншости", Українці, Жиди і Німці... Так було в Гнізні, так було в Луцьку і в Ковлю. Що більше — сама, здавалосяб, неприступна твердиня санаційного табору — зачинає давати риси. Ось недавно з галасом заявив про своє виступлення з клюбу ББ (безпартійного бльоку) Співпраці з Урядом, був. міністер Чехович. А тепер з єдиного табору санації зачинають відокремлюватися його поодинокі відлами, як „Зєдночення мяст і вси" і пр. Все се знак, що надії, які загал польський покликав на санацію по майськім перевороті 1926 року — розвіялися навіть у ґрупі, що стояла найближче до ініціятора перевороту.

Чим се пояснити?

Переворот у маю 1926 року доконано під двома кличами: боротьби з корупцією і боротьби з „зіпсутим" парляментаризмом, одним словом — під кличами моральної і політичної санації. Мовляв, на фотелях міністеріяльних засядуть нові люде з завзяттям до праці і з чистими руками, які дадуть країні нову конституцію, а та скріпить владу виконавчу і на чотири вітри розжене „соймових балакунів", що дбали лиш про дієти, про кулюарові інтриґи, а не про добро своїх виборців...

Так говорилося, а тимчасом — робилося зовсім що иншого... Передусім з „моральної санації" не вийшло нічого. Прийшли вибори, і показалося, що уряд видав на них з диспозіційних фондів 8,000,000 зол. (майже міліон долярів) на те, щоб пропхати до сойму сторонників уряду. А коли сойм виволік ту справу на денне світло, то його розпустили, як нечемних школярів. Тут і там базікали, що не тільки на вибори, але й на инші ресорти (армія, поліція) видавалося суми, не ухвалені соймом і пр. **Все те здискредитувало значно перше гасло — „моральної санації".**

Не ліпше було і з другим гаслом — санації політичної. Аранжери перевороту ґукали, що сойм пережився, що все іде в Польщі шкереберть тому, що забогато влади має парлямент, а замало виконавча влада, що уряд нічого доброго зробити для людности не може, бо вічно йому перешкаджають соймові балакуни і викликувані ними крізи. Отже всі сподівалися, що уряд перевороту запровадить нарешті нову конституцію, яка дасть змогу парляментови контролювати, а правительству — робити. Але ось минав рік за роком, а урядови зовсім не спішилося з випрацьованням проєкту нової конституції. Натомісць зачалася дрібна підїздова війна уряду з соймом. Сойм то скликали, то розпускали, то лаяли останними словами, то гласкали по головці, то щось обіцяли, то знову відтягали руку з цукром, а цілий час — кляскали батогом над головою, обзиваючи послів останньою голотою і батярами. Се нарешті обридло всім. Коли сойм і посли є така голота, ну, то зробіть вже замах стану, правдивий — казала опозиция — як Мусоліні, Прімо де Рівера або Ленін — візьміть усе в свої руки тай покажіть, як треба правити народом. Бо виж кажете, що се потрафить лише санація! І — хто знає — може як би диктатура здобулася на сей мужеський жест, — можеб вона не розгубила так хутко своїх польських прихильників. Рішучі жести многим імпонують. Але пустившись на плитку воду дрібного гандричення з соймом, негідної гри в цюцюбабку, підсиджування, підставлювання ніг, і пр. — диктатура осмішила себе саму.

А тут якраз ще показалося, що **вона в ґрунті річи не має жадної означеної програми направи стосунків:** ні політичної, ні економічної. Бодай ні диктатор сам, ні його найближчі сеї своєї програми нікому публично не зрадили. Ніхто так і не довідався, що нового, які нові думки внесе санація хоч би в такі питання, дражливі у Польщі, як безробіття, урухомлення промислу, вменшення непомірних податкових тягарів, особливо на торговельнім стані, піднесення стану рільництва, яке тепер за безцін розпродує свої продукти і пр. Іде чимраз гірше, а проєкту санації економічної таксамо нема, як і проєкту конституції... От тоді то зачали навіть в самім таборі майовім відвертатися від нього люде і цілі ґрупи...

Табор санаційний переходить величезну крізу — розтирки в своїй середині і повний випадок довіря до себе в широких кругах людности. А на те ще плутається і чимраз непевнішою стає ситуація міжнародня...

Що думає робити уряд? Біда що й на се питання нема відповіди, бо всі свої потягнення тримає він в тайні навіть від своїх аж до моменту їх доконання. Може сойм розженуть і з цілою силою пари старатимуться „вибрати" свій. На се вказувалоб те, що становище премієра доручено Славекови, а міністра внутрішних справ — ґен. Складковському — тому, що „робив" вибори 1928 року. На се вказувалоб і покликання до кабінету Царя, особи найбільш соймом зненавидженої й пр. Але може бути й інакше. Може бути, що сойм знову лишать, щоби бавитися з ним як кітка з мишею, як останні чотири роки. Лиш, на жаль, **ніодин з сих виходів — не є жадним виходом, і ситуації не розвязує.** Так як вона нині є, представляється вона так: уряд тратить популярність в масах і не має програми, але — не хоче пустити влади з рук; хоче послушного собі сойму, але ледви чи потрафить собі такий „вибрати". Опозиция — з охотою завтра вже позбуласяб того уряду, лиш не знає як. Леґальним шляхом — не іде, а революційним — боїться з огляду на те, що тоді переможе вулиця, яка не є ані соціялістична, ані вшехпольська...

Польська політика опинилася в сліпій вулиці. Хто знає, чи не в звязку з тим хмарою носяться чутки про зовнішні комплікації. Нераз в історії в таких комплікаціях диктатура шукала ратунку перед нерозвязальною ситуацією в середині держави...

В звязку з тим годиться піднести чутки, що носяться по краю: про візиту митрополита Шептицького у бувшого міністра внутрішних справ Юзефського, про те, що в Галичині мають віддати Українцям Народний Дім, про те, що позволення на відкриття Собору Православної Церкви в Польщі — разом з отими чутками — дано на те, щоб забезпечити собі прихильність запілля в разі якогось оружного конфлікту і пр. Але се все покищо чутки. Реального в них нічого нема, як і в чутці про заміну Голови УНР у Варшаві, Андрія Лівицького — ґенералом Сальським, що нібито також стоїть в звязку з повторенням майської офензиви 1920 року.

Але все те чутки. Українці знаходяться відносно цілої кризи в положенню... „американського обсерватора". Ані теперішний, ані майбутній уряд напевно нічого в нашім положенні тут не змінить.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за травень 1930).

І. ПРИХІД:

З перенесення з попередного місяця		$ 115.11
Прихід в травні		1,197.05
Разом		$1,312.16

II. РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Інваліди (по половині на будову Дому Укр. Інвалідів і на допомогу)	$400.00	
2) Рідна Школа	250.00	
3) Бойова акція	200.00	
4) Політичні вязні	50.00	
5) Центр. Союз Укр. Студентів	50.00	
6) На пластовий Дім у Львові	50.00	
7) На Укр. Шпиталь у Львові	50.00	
8) Навикуп площі Сокола-Батька	50.00	
9) Тов. „Просвіта"	25.00	
10) На краєві часописи	19.00	
11) Кошти пересилки й письм	12.75	$1,156.75
б) Кошти подорожі контрольної комісії		20.00
в) Удержання канцелярії		25.00
г) Кошти дороги		10.00
Разом		$1,211.75

III. ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід в травні 1930	$1,312.16
Розхід в травні 1930	1,211.75
Остає в касі Обєднання з днем 31 травня 1930	$100.41

Обєднанне Укр. Організацій в Америці.

В. Богуш.

КРИТИЧНИЙ ОГЛЯД ПРАЦЬ ПРО РЕВОЛЮЦІЮ НА УКРАЇНІ У РОКАХ 1917—1919

(1)

Розглядаючи останню нашу боротьбу за суверенну державність, І. Мазепа у своїй цікавій праці „Большевизм та окупація України" приходить до висновку, що головною причиною перемоги совітської Росії була недостача українського національно-свідомого робітництва. І справді, Україна, як країна переважно аґрарна, не посідала великої робітничої кляси, а крім того остання складалася головним чином з московсько-жидівського та у значній мірі помосковленого пролетаріяту. Бо хоч до війни і нараховувалось на Україні до 1,5 міл. робітників (диви М. Порш: Робітництво України), хоч і було поміж ними більше половини Українців, але свідомого національного пролетаріяту було досить не богато. Особливо це можна було помітити підчас революції по великих центрах України.

Сучасна совітська статистика теж нараховує у межах совітської України коло 1,5 міл. робітників (диви статтю А. Хоменка: Статистичний бюлетень, Харків, 1926) з чого Українців 50%. Цікаво, що скількість українських робітників по великих містах (Харків) досить збільшилась.

З думкою І. Мазепи з деякими застереженнями не можна погодитись, бо в останній революції на Сході Европи головну ролю грала не буржуазна кляса, як то бувало підчас інших европейських революцій, а пролетарська. Правда, як у Росії, так і особливо на Україні, велику ролю віді́грало також селянство, поки боротьба йшла за розділ панської землі, але як свідчить історія селянських повстань та революцій (диви E. Baumgarten: Der grosse Bauernkrieg in Deutschland), а також наша Хмельниччина, селяне скоро втомлюються боротьбою і менше виявляють витревалости, дисципліни та нахилу до орґанізації, ніж інші соціяльні ґрупи. Вони зі стихійною силою кидаються на ворога, але без виробленого пляну у широкому масштабі. Ще більше має значіння те, що українське селянство у роках 1917—1919 теж було досить мало свідоме і за винятком невеликої кращої частини мало розбіралося у справах національно-державних. У своїй більшости селяне захоплювались і боролись за свої соціяльні інтереси, себто головним чином за землю. І селянські повстання проти Скоропадського, Денікіна та большевиків дійсно були стихійним клясовим рухом, у якому національно державний чинник не переважав, а тільки відгравав досить велику ролю, надаючи українській революції значно відмінний характер від російської (диви М. Скрипник: **Нарис історії пролетарської революції на Україні,** Червоний Шлях, 1924, Харків).

Проте інший український автор, Д. Донцов (Підстави нашої політики), уважає, що наші народні маси, селянство та робітництво, виявили більше активности та розуміння у боротьбі за визволення України, ніж українська освідчена верства суспільства, так звана інтеліґенція. Критикуючи цю останню, він підкреслює її основні хиби — недостачу розуміння проблеми національної державности, захоплення соціялістичними ідеями та утопіями, пацифістичні ідеї та порівнююче невелику освіченість взагалі, що на погляд Донцова є наслідком впливу російської культури чи „некультурности". Не добачуючи, що у східньо-европейській революції взагалі соціяльні гасла та клясові інтереси переважали над політичним чи державними, він неминуче приходить до хибного висновку, що освічена верства у боротьбі за державність виявила менше енерґії і здатности, ніж селяне та робітники. Тоді як у дійсности якраз освічені та свідомі верстви нашого селянства та робітництва, ремісників та службовців проливали кров не лише за клясові інтереси, а й за суверенну державність. Це вони свідомо боролись проти російських окупаційних армій, як білих так і червоних, тоді як широкі народні маси нераз залишились невтральними якраз у критичні хвилини оборони України проти „Москалів", але завжди зі страшною стихійною силою повставали проти своїх клясових ворогів, або оборонялись завзято, якщо хто загрожував їх клясовим інтересам.

Д. Донцов у своїй досить цінній, але однобокій, праці підкреслює, що революція на Україні була замало національною, але не вияснив, чому вона була занадто соціяльною. А це залежало від того загального становища, в якому знаходилась українська нація в XX. столітті.

Обидва вище згадані автори, стоячи на ґрунті суверенної української держави, уявляють її у формі европейської демократії. Але Мазепа уважає, що для цього потрібна свідома орґанізована робітнича кляса, а Донцов більшу ролю надає селянам-хліборобам.

В. Липинський у своїх листах до братів хліборобів (Хліборобська Україна I—V намагається обґрунтувати основи для нової форми державности, так званої „трудової монархії". Нам здається, що нового у цій ідеольоґії не дуже богато, бо автор знаходиться під впливом відомого теоретика синдикалізму Сореля і досить часто посилається на його праці, бо ідеольоґія Липинського нагадує нам часто погляди французьких роялістів (Доде, Марра), у дечому італійських фашистів (Мусоліні, Фаріначі), а також споріднена з критикою сучасного парляментаризму п. Л. Дюґи (Cours du droit constitutionel т. I.) та сучасного капіталізму з боку п. О. Шпана (Der wahre Staat).

Обстоюючи „соціяльну станову монархію", п. Липинський досить зручно нападає на українську інтеліґенцію за її републиканські погляди, демократичні переконання, нахил до соціялістичного світогляду і за радикалізм взагалі. Тимчасом головна частина його критики відноситься не до української демократії, а до европейської, бо в умовах революцій та боротьби за державність Україна не мала можливости організувати сучасного европейського ладу на принципах так званого републиканськo-демократичного парляментаризму. Також і заходів у напрямі соціяльно-економічних реформ не можна було перевести в життя через навалу большевиків та спроби реставрації старого ладу з боку Денікіна-Скоропадського.

Таким робом доводиться прийняти на увагу тільки закиди, що українська інтеліґенція була мало освічена взагалі, а особливо у справах господарських та по части державних. Але з цим можна і погодитися, як не забувати, що взагалі Східна Европа у порівнанні із західньою була малокультурною та що хлібороби-дідичі України, як і взагалі буржуазна кляса, теж не можуть похвалитися глибоким розумінням господарських справ та високою політичною мудрістю. Бо це вони разом з Росіянами так господарили та керували, що російська імперія розпалась, а гетьманська Україна дуже „скоро впала".

Основною хибою поглядів п. Липинського є те, що він не зрозумів характеру революції на Україні та не добачає того, що буржуазні верстви України не бажають не тільки боротися за державність нашої батьківщини, а навіть допомагають Росіянам у боротьбі проти Суверенної України, що „українська буржуазія" дбає лише за свої клясові інтереси і намагається реставрувати старий суспільно-економічний лад у тій чи іншій формі. Себто соціяльні інтереси цеї ґрупи ще більше домінують над національно-державними, ніж то ми констатуємо поміж селянами та робітниками. Тому ми певні, що „трудова гетьманщина" може повстати тільки як автономна Україна у „російській клясократії". Себто вона булаб кроком назад навіть у порівнанні з совітською Україною у „російському соціялістичному союзі".

Та проте це зовсім не турбує українського „патріота" В. Панейка (диви **„Сполучені Держави Східньої Европи"),** який всю революцію і боротьбу за суверенну державність розглядає тільки з поглядів інтересів, так мовити, галицько-волинських „соборників". Розчарований у революції та не маючи віри у сили української нації здобути собі суверенну соборну державу, а також констатуючи невдачі та пригноблений тяжким становищем, у яке попали західньо-українські землі, до чого безперечно у деякій мірі причинився сам автор книги, він пропонує нині українській нації ще раз „віддатися під православну Москву". Ця остання, мовляв, однак ніколи не допустить, щоб Україна стала суверенною державою, — отже й нічого боротися за це, а найкраще погодитись на якусь форму автономії і тоді за допомогою Москви зібрати українські землі під її зверхністю. Мовляв, проти „історії та ґеоґрафії", а особливо проти московського імперіялізму нічого й мріяти виступати збройно, бо в такому разі Москва все буде миритися з Польщею коштом української нації.

О скількиж Совітська Росія не бажає „зеднювати" українські землі та навіть взагалі мабуть безсильна це зробити, а крім того на Сході Европи панують дуже несимпатичні п. Панейкові большевики-комуністи, то українська нація повинна вкупі з Москалями, ворогами совітської влади, повалити зпочатку большевицький режім, а згодом разом з новою майбутньою владою у Москві, себто за її допомогою, в свою чергу збройною силою обєднати українські землі під московським пануванням.

У якій мірі причинилась до утворення цеї концепції автора його хронічна „неврастенія" чи перевтома від „дипльоматичних" невдач, а поскільки справді він сам вірить у свою національно-державну програму, ми не знаємо. Але сподіємося, що зі зміною загального становища, в якому знаходиться нині українська нація, п. Панейко напише ще одну цілком іншу брошуру.

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БРАК ТОВАРИСЬКИХ ФОРМ.

Хочу звернути увагу на одну обставину, яка відграває велику ролю у житті між людьми взагалі, а рівнож і в житті українськім. У нас звикли легковажно ставитися то товариських форм. Що більше, ми тих форм не знаємо й те відбивається погано на цілім нашім житті.

Ми вийшли з села. А ті села мали свої товариські форми, але вони були дуже ріжноманітні. Культурніші села мали культурніші форми. Але які би вони не були, форми ті повстали на селі й були пристосовані до життя хлібороба.

В Америці застали ми инших людей, як ми їх бачили у своїм селі. Тут інакше життя, інакше виглядають і товариські форми і звичаї. А ми жиємо ще й досі дуже часто старокраєвим способом. А це відвідбивається дуже погано на тут роджених дітях, які покінчили школи, працюють між Американцями і по американських бюрах. Наші рідні доми їх не притягають, вони уважають їх зацофаними, некультурними. Такесаме дається завважити й у нашім народнім житті. Прийдемо на збори, наради чи концерти й заховуємося не по такій формі, як це пристало на культурних людей в Америці. На зборах чи вічах підносимо справи, які не лицює підносити людині, котра признає певні товариські форми. В ґазеті атакуємо людей в непристойний спосіб, називаючи їх некультурними словами й наводячи такі річи, які є звязані з приватним життям людини.

Я не гніваюся на ніяку критику. І так робить кождий культурний чоловік, коли та критика є річева й коли вона не позбавлена культурної форми. І хоч „Провидінець" скритикував мене недавно в „Америці", я не маю нічого проти такої критики, бо вона була видержана в добрім тоні.

Ми навчилися богато дечого в Америці й мусіли у многім пристосуватися до тутешних вимог, щоби могти тут жити. Треба нам ще звернути більше уваги на товариську сторону, бо вона відграває рішаючу ролю, коли ходить о притягнення нашого молодого покоління до участи в українськім житті.

Старше покоління мусить ще підучитися дещо з нашої історії й бувальщини, бо без того не освідомимо молодого покоління.

Коли ми хочемо приєднати молодь, то мусимо їй заімпонувати. А не заімпонуємо їй тим, що будемо обкидувати своїх провідників болотом, як це у нас водиться. Не заімпонуємо і їй тим, коли ми тільки розбиваємо те, що другі почали, коли ми свої особисті, партійні чи релігійні справи ставимо вище понад загальне добро.

Нічого з того не вийде, коли одні скликуватимуть „Український День", а другі зачнуть проти цього агітувати, як це сталося тепер у нас у Вилкс Бері й околиці. Коли щось є зле, то поправляймо лихо в культурній формі. Не розбиваймо далі й так вже розбитий наш нарід. Станьмо більш толерантними під оглядом релігійним, бо фанатизм не доведе нас до нічого доброго.

Будьмо, одним словом, культурними людьми, а тоді й відважніше глядітимемо на наше мабутнє в Америці.

В. Крайківський,
Вилкс Бері, Па.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЛЕЙВУД, О. Бр. Сошествія св. Духа, від. 108, повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 29 червня, в годині 1-ій пополудні, в гали церковній. Проситься всіх членів прибути на збори, бо буде богато справ до полагодження і звіт контрольної комісії за 6 місяців. — М. К., рек. секр.

В БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

ШЕСТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Шестий день розправи проти 17 молодих Українців розпочався внеском оборонця д-ра Старосольського, який зазначив, що по Львові кружляють поголоски, поширені польською пресою, начебто УВО приготовляла напад на суд підчас розправи проти її членів. Оборонець твердить, що того роду поголоски витворюють неприхильну атмосферу для обвинувачених та утруднюють становище оборони. Тому д-р Старосольський ставить внесок, щоби трибунал звернувся до дирекції поліції з домаганням виявнити, на яких підставах оперті ці поголоски про плянований напад УВО на суд, бо оборона має докази, що ці поголоски безпідставні.

Нараду над внеском оборонця відложено на пізніше.

Зізнання обв. Огородника.

На салю вводять обв. Степана Огородника, студента Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові. Огородник род. 1909 р. у Львові.

Обвинувачений до вини не почувається, до **УВО не належав**, про замах на „Східні Торги" довідався аж з ґазет. Про плянований напад УВО на віз, що їздить з грішми до Винник, не чув, також не чув про проекти спалення ліса в Підберізцях. „Сурми" не кольпортував, читав часом тільки орган націоналістів „Розбудова Нації". Один примірник „Сурми" дав йому Качмарський. В поліції він признався, що належав до УВО півтора року, тому, що поліція била його; в дійсности він студіював музику і до політики не мішався. У слідстві він говорив, що до УВО втягнув його Роман Качмарський і одного вечора при кінці вул. Потоцького він складав присягу. У слідстві говорив, що знає мету УВО, себто повстання проти Польщі. Акт обвинувачення говорить, що Огородник в осені 1929 був в „Академічнім Домі", кімната 70, і там на нараді трійки УВО дістав псевдонім „розвідчик". Першим завданням обвинуваченого було довідатися, де мешкає комісар поліції Федунішин, потім разом із Бідою та Лемішкою мав виконати замах на цього комісаря. Цей замах мав бути спробою справности членів УВО.

Далі предс. трибуналу викриває деякі протиріччя в зізнаннях обвинуваченого, доказуючи, що поліція не знала про роботу УВО у Львові, а тільки після вибуху бомби, яку ніс Терещук, арештувала цього Терещука і від нього довідалася про все та арештувала всіх членів УВО.

Оборонець д-р Шухевич кількома питаннями намагається виявнити протиріччя між зізнаннями поодиноких обвинувачених, доказуючи, що коли двох робить одно і те саме, то це вже не те саме, і зізнання двох осіб про славу не можуть бути однозгідні; тільки автори акту обвинувачення витворили цю однозгідність.

Обв. Огородник: На поліції я признався до всього, що вона хотіла, бо поліційні агенти накинули на мене коц, одного вечора дали мені 50 буків по пятах, другого вечора 100 буків і грозили, що дадуть ще 200, якщо не виявлю всього, що знаю про УВО. Били мене в темній келії і кричали: „То маєш за Федунішина!"

На запит оборонця д-ра Шухевича зізнає, що не має особистої причини ненавидіти Поляків, а по українськи зізнає в суді не з ненависти до Поляків, але тому, що цього вимагає його національна гідність і до цього він має право.

Зізнання обв. Онишкевича.

Юрко Онишкевич, абсольвент торговельної школи, род. 1909 р. в Угнові, зізнає, що акт обвинувачення закидає йому, що в червні 1929 р. У. В. О. дала йому наказ напасти на комісаря Федунішина і що Біда, Огородник та він нараджувались на Кайзервальді про цей напад, радили, як виконати напад і куди втікати. Напад мав відбутися 15. червня, але 30. червня цей плян був відкликаний, при чому Біда сказав: „Роботи не буде" і обвинувачений виїхав зі Львова.

У слідстві на поліції Онишкевич заявив: „Я про себе скажу всю правду, але своїх товаришів не зраджу за ніяку ціну!"

Обв. відкликає всі зізнання, твердить, що поліц. аґенти напали на нього ззаду, накинули на голову коц і тяжко били та грозили, що як він змінить зізнання перед слідчим суддею, то його завернуть на поліцію і знову битимуть. Зі страху перед новими побоями говорив неправду і перед слідчим суддею.

Прок. доказує, що обв. не міг зізнавати неправди зі страху перед побоями, бо він же заявив на поліції майже провокуючо, що тайни не зрадить і товаришів не виявить, отже очевидно не дуже був перестрашений. Обвинувачений твердить, що навіть не знає членів УВО, а знає тільки Лемішку і Качмарського.

Зізнання обв. Кульчицького.

Ярослав Кульчицький, абсольвент учительської семинарії У. П. Т., родом з Винник, вносить своїми зізнаннями погідний настрій. Він зізнає з гумором, переплітає зізнання дотепами. **До УВО не належав,** „Сурми" не кольпортував, один примірник цієї ґазети дістав від тіточного брата, потім найшов „Сурму" на коридорі в „Просвіті" у Винниках і мабуть спалив її. Крушельницького пізнав у „Просвіті", про УВО з ним не говорив, до політики не мішався, бо мав богато вчитись, а поза наукою бігав собі за дівчатами на рандки. Раз дир. сем. Антін Крушельницький забув дома окуляри, тоді обв. добровільно побіг до дому Крушельницького за тими окулярами, бо не вмів математики, і хотів тим чином ухилитися від іспиту. Щоби втратити цілу годину математики, якої боявся і не любив, він довше посидів у домі Крушельницьких, говорив з Тарасом, але „Сурми" не дістав від нього. Він позичив собі в Тараса Крушельницького револьвер і 8 набоїв, але не для нападу, а тільки тому, що їхав до своєї нареченої і хотів, витаючись з нею, стрілити з револьвера „на віват", щоб дівчина тішилася (на салі сміх).

Предс. дивується, що обв. ще не скінчив школи, а вже має наречену, але Ярослав Кульчицький здвигає раменами і сміється, мовляв, у цьому нема нічого дивного.

На поліції наговорив багато неправди, бо його били і він говорив, що йому на думку прийшло. Обв. впевняє, що до жадної організації не належав, навіть до „Пласту" не вступив, бо любив собі покурити і випити, а пластуни не курять і не пють. Його тато має у Винниках ресторан, то якже його син міг би часом не випити?

Із членів УВО не знає нікого, тільки Крушельницького, який хотів його втягнути до хору, але обв. не згодився, бо не хотів належати взагалі до жадної організації.

Зізнання обв. Клішівної.

Далі переслухано обв. Ярославу Клішівну, яка відповідає з вільної стопи. Клішівна, родом з Буковини, працювала в адміністрації „Червоної Калини" і „Літературно-Наукового Вістника". Обв. твердить, що **до УВО не належала,** зброї ні вибухових матеріялів не переховувала, про УВО знає лише з ґазет. Курієром УВО не була, участи в нарадах в Академічному Домі не брала, а бувала там тільки на рефератах Донцова.

На цьому закінчено переслухання всіх обвинувачених.

Читання доказового матеріялу.

Після перерви трибунал по довшій нараді відкинув усі внески оборонця д-ра Старосольського. Відтак приступлено до читання доказового матеріялу. Прочитано число „Сурми" із дня 5. VI. 1929, (стаття „Мовчаливість") та статтю в „Сурмі" п. з. „Як заховуватись підчас інвіґілянції".

Прочитано також літографовану брошуру „Сильний характер".

В польськім перекладі прочитано статтю „Бомби впали знов", поміщену в „Сурмі" за місяць березень 1929, та статтю „Про зізнання" в „Сурмі" за листопад 1928.

Найбільше враження на публику зробила стаття „Бомби впали знов".

Семого дня розправи почнуться переслухування свідків.

„Діло".

Ліс.

Вона: В цьому лісі ми тому три роки заручилися. Тепер його будуть вирубувати.

Він: Шкода, що не вирубали тому три роки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПРОТОКОЛ

НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося в днях 17—20 лютого 1930 р. в домі У. Н. Союза, 81—83 Гренд вулиця, Джерзи Сіті, Н. Дж.

(Продовження).

(28)

На поставлене Ст. Слободяном внесенне, поперте Гр. Пилюком, формально ухвалено приймити звіт редакційного комітету так, як був зложений, з признанием довіря, проти одного голосу, гол. радного О. Питляра.

На внесение г. р. Т. Михальчука, поперте г. р. М. Розуміло, ухвалено зробити фотографічну знимку всіх учасників річного засідання слідуючого дня рано перед зачаттем сесії.

Дискусія над звітами головних радних У. Н. Союза.

Отвираючи дискусію, гол. предсідатель М. Муращко зазначує, що супроти того, що гол. радні до здавання звітів не були приготовані, а це, чим заступлено звіти, було радше особистими поглядами і проектами під тим оглядом на будуче, тому в тім же самім тоні випадає повести і саму дискусію. Супроти того зарядже, щоби зголошуючися до слова в дискусії над звітами відносилися до всіх звітів загально, коли не знаходять підстав до поодиноких інтерпеляцій.

Ст. Слободян, гол. радний з Філаделфії, Па., висказує вдоволенне з самого факту введення в життя здавання звітів головними радними. Симразом уважає за відповідне здержатися від особистої інтерпеляції, та висказує надію, що це мусить причинитися до збільшення активности всіх членів головного уряду, бо в таких обставинах головні радні не лиш будуть могти, але й дісно богато корисної роботи для організації будуть мусіти робити.

Інжинір Малевич також висказує вдоволенне з переведення дискусії над обовязками гол. радних та домагається, щоби вона була таксамо обширно в протоколі описана, щоби й загал членів знав, чим саме річне засіданне займається і чого від нього можна сподіватися.

Д-р Клодницький, говорячи загально, звертає увагу, щоби головна управа, себто в першій мірі головні радні, на місцях подбали про кооперацію відділів в організаційних і місцевих справах громадських, бо, як каже пословиця, в лучности сила. Так, як приміром у Дітройт і околици, де для такої цілі істнує спільний комітет під проводом головного радного. Подібно водиться і в Честер, Па., де три відділи при підмозі всего місцевого громадянства здобулися на побудованне величавого народного дому, чого осібняком ніколиб не здобули. Треба отже конче старатися про витворенне кооперативного руху відділів, бо через таку кооперативу всі вони будуть почуватися сильнішими, а тимсамим і організація сильнішою буде. Такий рух стріне незначний опір, бо у нас будувалося нераз відділи по приповідці: „Де чотири Українці, там пять партій". Нераз відділи повставали через розкол між членами. Декуди вкорінилися деякі ріжниці між одними і другими, однак для загального добра членів і організації це все можна виполоти, тільки до того треба сейчас забратися. Пропонує, щоби не ждати аж до кінця року, або до річного засідання, але коли хто має яким успіхом виказатися, то повинен хочби лише для інформації і прикладу другим подавати звіти частіше. На думку д-ра Клодницького було би добре, колиб головні радні проголошували свої звіти що піврóку. Пригадує, що було зі звітами головних радних на конвенції. Делегати по загальній опінії членів звикли до того, що головні радні не здають звітів, отже і не мають обовязків, а вибирається їх тільки для декорації чи відзначення. Не диво отже, що в таких обставинах у многих людців виробилася думка, що якраз ті уряди головних радних можна легко ужити на так зване „верченне з середини", або прямо як колоду в дальшім поступі організації. Бували вже случаї, що покликані до тих урядів одиниці самі не инакше свою позицію розуміли і сейчас на вступі заявляли, що вони завше були, є і будуть проти головної управи, уважаючи себе не обовязаними до співпраці і кооперативи з усіми прочими урядниками, а лиш до роблення опозиції, аж до таких мір, щоби на себе звернути увагу і тим осягнути поновний вибір до тогож уряду. Тому це дуже добре, що ми звернули сейчас на вступі нашу увагу на ту справу і зараз на першім нашім річнім зборі беремося те викорінити. Та на таких зборах вже нераз виринали добрі думки, а то й ухвали, але не всі вони були виконані. Щоби це лихо викорінити, не вистарчить сконстатувати, що воно істнує, не вистарчить постанови його позбутися, але потрібно акції, праці, і то не малої. Це не значить, що треба слідити, що другий робить і його роботу критикувати, як це звичайно буває; але це значить те, що кождий мусить працювати і своєю корисною роботою для організації доказувати, як такий уряд повинен бути справований. Коли кождий урядник буде робити і відповідати за себе, то вже загал членів сам буде судити, скільки котрий урядник для організації вартує і для неробів забракне місця між працюючими. Коли ми дійсно поведемо себе так, як тут тепер постановляємо, то опінія про уряд головного радного скоро зміниться, організаційна праця і її успіхи будуть кращими. Уряду того не будеться надуживати для жадних инших посторонних цілей, а тільки для дійсної управи організацією і як такий буде трактований між членами, а відтак і на конвенції. Та передовсім кождий такий урядник буде ясно знати свою позицію. Честь урядову і повагу завдячуватиме власним прислугам для членів і організації, а за поновним вибором не буде оглядатися на склад течій і конвенційних інтриґ виборчих, бо для таких не стане місця.

Гол. рек. секретар І. Кащанюк говорить, що уваги, зроблені д-ром Клодницьким, є дуже влучні, а обставини є дійсно такими, як їх д-р Клодницький представив. Факт, що в таких обставинах головним радним приходиться нераз тяжко вдержатись у рівновазі, а екзекутивному комітетови ще тяжше в таких обставинах співпрацювати. Це доводить нераз і до комічних абсурдів. Було таке, що гол. радний, чоловік чесний, а навіть особистей приятель членів екзекутиви, запитаний, чому він вічно виступає і критикує управу, а не вказує, як ліпше можна робити і чому спільно не робить, відповів, що він мусить так поступати, щоби члени з протоколу довідалися, що він не з тих, що то екзекутиві потакують і лиш головами кивають. Було, що члени екзекутиви привикали до того, що річні засідання то не зібрання для спільної поради, якби організацію краще повести вперед, а лиш якийсь суд над членами екзекутиви, в якім лиш про це ходить, хто сильнішою критикою потрафить відзначитися. Було навіть таке, як підніс д-р Клодницький, що головний радний сейчас по виборі на першім засіданню виступив з заявою, що він завше був, тепер є і все буде в опозиції до екзекутиви, так гейби це не був збір нововибраних урядників до співпраці для добра організації з ограниченими і ясно означеними обовязками, але якийсь парлямент, у котрім є заступлені ріжні партії, і він представляє одну з тих, що все були і будуть в опозиції. Тому було і таке, що річні збори нераз замісць користи для членів і організації були лише змарнованим видатком гроша й енергії тих, що могли би в інших обставинах щось путнього зробити. Для членів екзекутиви було це мовби бурею, яка раз в рік мусить понад їх голови перелітати. З того, що в тій справі на тім першім засіданню вже досі сказано, треба сподіватися, що те, що бувало, не буде мати місця на будуче. Що члени екзекутиви на річні засідання будуть могли приготовлятися з ріжними плянами, потрібними для дальшої управи, та що за рік не мусять сподіватися бурі, яка їх пляни розвіяти може, але вичерпуючої дискусії, будуючої критики, корисної поради, важних ухвал, нових пропозицій, відсвіження духа ініціятиви і заохоти до дальшої співпраці.

Та зовсім правильно передбесідник зазначив, що від постанови до успіхів дорога тяжка і далека і негайна акція конечна. Від себе додає, що вдача акції дійсно залежить вповні від самих інтересованих, то є від головних радних. Не від чого иншого, тільки від їх власного почуття обовязку, такту і поваги майже в цілости залежить вдача наміреної акції і поправа обставин, на які вказується. Акція ця не легка тому, що в нас взагалі не доцінюється поваги уряду. Велику ролю грає факт, що до уряду головного радного рідко коли доходиться через поперття з власної околиці, в якій приходиться опісля працювати, а проклята завість за той уряд перешкаджає в навязуванню відповідних зносин і співпраці. Всякий знає, що така ситуація не витворюється заходом головних радних або инших головних урядників. Творять її ті, що з неї намагаються користати, і до певної міри иноді користають. Таку ситуацію витворила боротьба за впливи не членів, але ворогів організації, і коли ми це лихо направимо, то не лиш піднесемо уряди головних радних до належної поваги і значіння, але заткаємо одну з дір, котрими ворожа організації сила намагається втискатись аж до головної управи. І тому треба вірити, що в такій акції до помочи нам стане ввесь льояльний елемент, зорганізований в У. Н. Союзі, бо тут не ходить о піднесенне урядничих гонорів чи привілеїв, але о знищенне червака, який їх організацію точить. Це дуже щасливо склалося, що головний предсідатель ту справу в такий спосіб поставив сейчас на першім нашім засіданню, бо це нам всім, а в першій мірі головним радним, дає доволі часу по можности сил направляти обставини і перед слідуючою конвенцією станути в такім світлі, як членам головної управи такої поважної організації пристало.

(Далі буде)

Ревю.

В партері театру сидить хлопчик, може з пять літ буде йому. Сидить сам. Гість, що сидить біля нього, питається:

— То ти, хлопчику, сидиш тут так сам один?!

— Ні, — відповідає хлопчик — одна з гірсів, це моя бабуня.

—o—